
Klára a Slunce
KAZUO
ISHIGURO
přeložila Alena Dvořáková

edice angloamerických autorů

ARGO

Klára a Slunce

Kazuo Ishiguro

Klára a Slunce

KAZUO ISHIGURO

přeložila Alena Dvořáková

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

KLARA AND THE SUN
© Kazuo Ishiguro, 2021
Translation and afterword © Alena Dvořáková, 2022
Cover art © Jan Uldrych, 2022
Czech edition © Argo, 2022

ISBN 978-80-257-3861-0 (váz.)
ISBN 978-80-257-3901-3 (e-kniha)

Na památku mé matky
Shizuko Ishiguro
(1926–2019)

PRVNÍ ČÁST

Když jsme s Rózou byly nové, stály jsme uprostřed obchodu, vedle stolku s časopisy, a z okna výlohy viděly víc než polovinu. A tak jsme mohly pozorovat, co se děje venku – uspěchané úředníky, taxíky, běžce, turisty, Muže Žebráka s jeho psem, dolní část Budovy RPO. Když jsme se trochu víc zabydlely, Vedoucí nám dovolila popojít dopředu, až k výloze, a pak jsme teprve uviděly, jak je Budova RPO vysoká. A když jsme se vepředu ocitly v pravý čas, spatřily jsme Slunce na jeho pouti, jak mezi vršky domů přechází z naší strany ulice na stranu Budovy RPO.

Když se mi je takhle poštěstilo zahlédnout, nastavila jsem mu celou tvář, abych nasála co nejvíc jeho výživy, a pokud se mnou byla Róza, poradila jsem jí, ať udělá totéž. Po minutě dvou jsme se musely vrátit na svá místa, a když jsme ještě byly nové, dělaly jsme si starosti, že kvůli tomu budeme čím dál slabší, protože z prostředka obchodu jsme Slunce často ani nezahlédly. Chlapec UP Rex, který tam byl s námi, tvrdil, že se nemáme čeho obávat, Slunce prý ví, jak k nám proniknout, ať už jsme kdekoliv. Ukázal na prkna podlahy a pravil: „Tohle tady přímo před vámi je sluneční obrazec. Jestli máte strach, stačí se ho dotknout, a hned zase naberete sílu."

Když to říkal, nebyli zrovna v obchodě žádní zákazníci, Vedoucí měla plno práce s rovnáním zboží na Červených poličkách, a já ji nechtěla rušit prosbou o dovolení.

Mrkla jsem na Rózu, a když na mě nechápavě pohlédla, udělala jsem dva kroky vpřed, přikrčila se do podřepu a natáhla obě ruce ke slunečnímu obrazci na podlaze. Jenže jakmile jsem se ho dotkla prsty, obrazec vybledl, a i když jsem se snažila ze všech sil – nejdřív jsem poplácala místo, kde se nacházel, a když to nezafungovalo, třela jsem prkna dlaněmi –, ne a ne se znovu objevit. Když jsem se pak napřímila, Chlapec UP Rex prohlásil:

„Ty jsi ale chamtivá, Kláro. Vy UP holky nemáte nikdy dost."

I když jsem tehdy byla nová, hned mě napadlo, že to nejspíš nebyla moje vina, že Slunce stáhlo svůj obrazec náhodou zrovna v okamžiku, kdy jsem se ho dotkla. Jenže Chlapec UP Rex zamračeně trval na svém:

„Vzala sis všechnu výživu pro sebe, Kláro. Koukni, už je skoro tma."

A opravdu, v obchodě se pochmurně sešeřilo. Dokonce i cedule Odtahová zóna na pouliční lampě venku na chodníku zešedla a vybledla.

„Promiň," omluvila jsem se Rexovi a otočila se k Róze: „Promiň. Nechtěla jsem sebrat všechno."

„Kvůli tobě," prohlásil Chlapec UP Rex, „nevydržím ani do večera."

„Teď děláš vtip, viď," namítla jsem Rexovi. „Já to vím."

„To není žádný vtip. Co když teď onemocním. A co ta úpéčka tam vzadu? Už tak s nimi není něco v pořádku. A teď se jim určitě ještě přitíží. To byla od tebe chamtivost, Kláro."

„Stejně ti nevěřím," odvětila jsem, ale už jsem si nebyla tak jistá. Koukla jsem na Rózu, ale ta se na to nijak netvářila.

„Už mi taky začíná být špatně," pokračoval Chlapec UP Rex. A svěsil ramena.

„Ale vždyť jsi sám říkal, že Slunce ví, jak se k nám dostat. Ty jenom děláš vtip, já to vím."

Nakonec se mi podařilo samu sebe přesvědčit, že si ze mě Chlapec UP Rex jenom utahuje. Ale zároveň jsem tehdy vytušila, že jsem ho bezděky přiměla zmínit se o něčem nemilém, o čem většina úpěček v obchodě raději mlčí. A zanedlouho poté se Chlapci UP Rexovi přihodila jistá nepříjemnost, která mě přesvědčila, že to dílem přece jen myslel vážně, i pokud onoho dne opravdu žertoval.

Bylo slunečné ráno a Rex už vedle nás nestál, protože ho Vedoucí přemístila do předního výklenku. Vedoucí odjakživa tvrdila, že každá pozice byla předem pečlivě promyšlena, prý máme stejnou šanci na to, že si nás někdo vybere, ať už stojíme tady, nebo tam. Stejně jsme ale všichni věděli, že při vstupu do obchodu padne zákazníkovi zrak nejprve na přední výklenek, a Rex měl samozřejmě radost, že přišla řada na něho. Pozorovaly jsme ho z prostředka obchodu, jak stojí se zdviženou bradou a všude po těle mu hrají sluneční obrazce, a v jednu chvíli se ke mně Róza naklonila se slovy: „Jé, ten vypadá nádherně! Určitě už brzy najde domov!"

Když stál Rex v předním výklenku třetí den, vešla do obchodu dívka s matkou. Tehdy jsem ještě neměla tak dobrý odhad na věk, ale pamatuji se, že jsem děvčeti hádala třináct a půl, a dnes si myslím, že jsem se nemýlila. Matka pracovala v kanceláři a podle jejích bot a kostýmku jsem poznala, že má vysoké postavení. Dívka si to namířila rovnou k Rexovi a zastavila se těsně před ním, zatímco její matka se dotoulala až k nám, pohlédla na nás a pak popošla dál dozadu, kde na Skleněném stolku seděla dvě úpěčka a zlehka pohupovala nohama, jak to měla nakázáno od Vedoucí. V jednu chvíli matka

zavolala na dívku, ale ta si jí nevšímala a dál vzhlížela k Rexovi. Pak natáhla ruku a dlaní mu přejela po paži. Rex pochopitelně nic neříkal, jen se na ni usmíval a ani se nehnul, přesně jak nám to nařídili pro případ, že o nás zákazník projeví zvláštní zájem.

„Koukni!“ šeptla Róza. „Ona si ho určitě vybere! Líbí se jí. Ten má ale štěstí!“ Ostře jsem do Rózy šťouchla, aby zmlkla, protože nás klidně mohli zaslechnout.

Vtom dívka pro změnu zavolala na matku. Brzy už před Chlapcem UP Rexem stály obě a prohlížely si ho od hlavy k patě, děvče se k němu tu a tam natáhlo a sáhlo na něj. Potichu se mezi sebou dohadovaly a já v jednu chvíli zaslechla, jak dívka říká: „Ale mami, vždyť je perfektní. Nádherný.“ O něco později dítě hleslo: „Ale mami, no tak.“

To už za jejich zády stanula v tichosti Vedoucí. Matka se k ní otočila a zeptala se:

„Tohle je který model?“

„Rex je Bé dvojka,“ odvětila Vedoucí. „Třetí série. Pro správné dítě to bude dokonalý společník. Řekla bych, že v mladém člověku podpoří zejména svědomitost a píli.“

„No, to by tady mladá dáma rozhodně potřebovala.“

„Mami, ten nemá chybu.“

Nato matka prohodila: „Bé dvojky, třetí série. Nejsou to náhodou ty s vadou v solární absorpci?“

Utrousila to jakoby nic, s úsměvem na tváři, přímo před Rexem. Rex se taky dál usmíval, ale dítě se zarazilo a očima sklouzlo z Rexe na matku.

„Pravda,“ připustila Vedoucí, „ve třetí sérii se zpočátku vyskytlo pár drobných zádrhelů. Ale ty zvěsti o nich byly skutečně přehnané. V prostředí s běžnou hladinou světla opravdu není co řešit.“

„Slyšela jsem, že vadná solární absorpce může způsobit i další potíže," nedala se matka. „Dokonce i behaviorální."

„Při vší úctě, madam, modely třetí série dělají už léta obrovskou radost nespočtu dětí. Pokud nežijete na Aljašce nebo v důlní šachtě, nemusíte mít nejmenší obavy."

Matka nespouštěla oči z Rexe. Nakonec zavrtěla hlavou. „Je mi líto, Karolíno. Chápu, proč se ti tak líbí. Ale tenhle není pro nás. Najdeme ti takového, který bude dokonalý."

Rex se nepřestal usmívat, dokud zákaznice neodešly, a ani poté nejevil známky smutku. Jenže já si v tu chvíli vzpomněla, jak se předtím pokoušel o vtip, a bylo mi jasné, že pochybnosti o Slunci a o tom, kolik z jeho výživy dokážeme nasát, mu leží v hlavě už dost dlouho.

Dnes si samozřejmě uvědomuji, že Rex nejspíš nebyl jediný. Ale oficiálně to žádný problém nebyl – každý z nás byl naprojektován v souladu s parametry, které zaručovaly, že nás faktory jako umístění v místnosti nijak záporně neovlivní. Přesto se úpéčko, které strávilo několik hodin mimo dosah Slunce, cítilo zpravidla čím dál ospalejší a začínalo pociťovat obavy, že s ním asi nebude něco v pořádku – že trpí nějakou neobvyklou vadou, která postihla právě jen je, a jestli se to rozkřikne, nenajde už nikdy domov.

Proto nám taky vždycky tolik záleželo na pobytu ve výloze. Každému z nás bylo přislíbeno, že na nás taky přijde řada, a každý z nás si přál, aby to už bylo. Částečně to souviselo i se „zvláštní poctou", jak tomu říkala Vedoucí, která spočívala v prezentaci obchodu na veřejnosti. A samozřejmě taky s tím, že ve výloze, jak jsme všichni věděli, máme větší šanci, že si nás někdo vyvolí, ať už Vedoucí tvrdila cokoliv. Ale ze všeho nejdůležitější,

jak jsme všichni mlčky chápali, bylo samo Slunce a jeho výživa. Róza se mě na to jednou zeptala, šeptem, krátce předtím, než na nás taky přišla řada.

„Jaké to, Kláro, podle tebe bude, až se ocitneme ve výloze? Dostaneme tolik dobra, že už nikdy nepřijdeme zkrátka?“

Byla jsem tehdy ještě docela nová, a tak jsem nevěděla, co jí na tu otázku odpovědět, i když mě to už taky napadlo.

Pak jsme konečně přišly s Rózou na řadu, jednoho rána jsme spolu vstoupily do výlohy a dávaly si dobrý pozor, abychom nepřevrhly nic z tamní výzdoby, jako se to přihodilo páru, který stál ve výloze týden předtím. Obchod měl samozřejmě teprve otevřít, a tak jsem si myslela, že mříž bude ještě stažená. Ale jakmile jsme usedly na Pruhovanou pohovku, postřehla jsem, že podél dolního okraje se táhne úzká škvíra – Vedoucí už ji musela malinko povytáhnout, když kontrolovala, jestli je pro nás všechno nachystáno – a tou škvírou že Slunce vrhá zářivý obdélník, který sahal až do výlohy a končil rovnou čarou přímo před námi. Stačilo malinko natáhnout nohy, a hned jsme pocítily, jak hřeje. Ať už odpovědí na Rózinu otázku bylo cokoliv, věděla jsem, že s výživou, jaké se nám brzy dostane, si vystačíme nadlouho. A jakmile Vedoucí stiskla vypínač a mříž se vyšplhala až nahoru, zalilo nás oslňující světlo.

Na tomto místě musím přiznat, že já sama chtěla být ve výloze ještě i z jiného důvodu, který nesouvisel ani se sluneční výživou, ani s tím, jestli si mě někdo vyvolí. Na rozdíl od většiny úpéček i na rozdíl od Rózy jsem odjakživa toužila spatřit víc z toho, co je venku – a dopodrobna si to prostudovat. Takže jakmile mříž vyjela nahoru, vědomí, že nyní se mezi mnou a chodníkem

nachází už jen sklo, že smím zblízka a vcelku svobodně pohlížet na tolik věcí, ze kterých jsem dosud zahlédala jen rohy a hrany, to vědomí mě rozrušilo natolik, že jsem na okamžik málem zapomněla na Slunce i na to, jakou nám prokazuje laskavost.

Vůbec poprvé jsem si všimla, že Budova RPO je ve skutečnosti postavena z jednotlivých cihel a že není bílá, jak jsem si původně myslela, ale bledě žlutá. Taky jsem nově viděla, že je ještě vyšší, než jsem si představovala – dvacet dva podlaží –, a že každé z opakujících se oken je podtrženo zvláštní římsou. Viděla jsem, jak Slunce na Budově RPO rýsuje přes celou fasádu diagonálu, díky níž se na jedné straně nachází skoro čistě bílý trojúhelník, zatímco trojúhelník na druhé straně je hodně temný, a to i přesto, že všechno je ve skutečnosti, jak už jsem věděla, bledě žluté. A nejenže jsem viděla na každé okno až nahoru ke střeše, občas jsem v nich zahlédla i lidi, jak vevnitř postávají, sedí, popocházejí. Dole na ulici jsem zase viděla kolemjdoucí, různé druhy jejich bot, kelímků, brašen přes rameno, psíků, a kdybych chtěla, mohla jsem kteréhokoliv z nich sledovat očima celou cestu až za přechod pro pěší a druhou ceduli Odtahová zóna k místu, kde vedle kanalizace stáli dva muži přestavovači a na něco si ukazovali. Viděla jsem i do nitra taxíků – když zpomalovaly před přechodem a nechávaly přejít dav kolemjdoucích –, na řidičovu ruku poklepávající do volantu, na čepici na hlavě pasažéra.

Den ubíhal, Slunce nás stále hřálo a já viděla, že Róza září štěstím. Ale všimla jsem si taky, že se skoro na nic nedívá, že má oči bez přestání upřené na první ceduli Odtahová zóna přímo před námi. Teprve když jsem ji na něco upozornila, otočila hlavu, ale brzy ji to přestalo zajímat a zase jen zírala ven na chodník a na ceduli.

Na delší dobu od nich odvrátila oči jen tehdy, když se před výlohou zastavil nějaký kolemjdoucí. Za těchto okolností jsme obě udělaly to, co nás naučila Vedoucí: nasadily jsme „neutrální“ úsměv a upřely pohled přes ulici, do bodu uprostřed Budovy RPO. Byly jsme sice ve velkém pokušení zadívat se na kolemjdoucího, který k výloze přistoupil, pozorněji, ale Vedoucí nám předem vysvětlila, že pohlédnout v takové chvíli někomu do očí je hrubě neslušné. Jen kdyby nám kolemjdoucí výslovně pokynul nebo na nás promluvil přes sklo, směly jsme zareagovat, ale dřív ne.

Jak se ukázalo, někteří z těch, co se zastavili, o nás neměli nejmenší zájem. Chtěli si jen zout tenisku a něco s ní udělat, anebo zmáčknout svůj obdélník. Jiní ale přistoupili až ke sklu a zadívali se dovnitř. Často to byly děti, zhruba ve věku, pro který jsme se hodily nejvíc, a zdálo se, že nás rády vidí. Dítě většinou radostně přiběhlo, samo nebo se svým dospělým, a pak ukázalo do výlohy, zasmálo se, udělalo směšný obličej, zaťukalo na sklo, zamávalo.

Jednou za čas – a já se brzy zlepšila v tom, jak kolemjdoucí u výlohy pozorovat a přitom předstírat, že koukám na Budovu RPO – se na nás přišlo kouknout dítě, u kterého jsem zahlédla náznak smutku nebo občas i hněvu, jako bychom provedly něco špatného. Takové dítě se někdy vmžiku proměnilo a začalo se smát nebo mávat jako ostatní, ale po druhém dni ve výloze jsem se rychle naučila ten rozdíl rozeznat.

Když se takové dítě objevilo potřetí nebo počtvrté, zavedla jsem na to řeč s Rózou, ale ona se jen usmála a odvětila: „Kláro, ty si děláš se vším moc velké starosti. To dítě bylo určitě dokonale šťastné. Jak by taky nebylo, v tak nádherný den? Dneska září štěstím celé město.“